

تعیین رابطه هوش معنوی با خودآگاهی کارکنان دانشگاه علوم و تحقیقات تهران

مرضیه افخمی اردکانی، هادی هاشمی رزینی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- استادیار گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، تعیین رابطه هوش معنوی با خودآگاهی کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران بود. جامعه پژوهش را کلیه کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، در سال ۱۳۹۵ بودند که از جامعه آماری تعداد ۱۰۰ نفر (۵۰ نفر زن و ۵۰ نفر مرد) به شیوه نمونه گیری در دسترس و داوطلبانه انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه هوش معنوی کینگ، و خودآگاهی ریلو و الیک بود. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و طرح پژوهش از نوع همبستگی بود. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد. یافته ها نشان داد که زیرمقیاس های هوش معنوی با خودآگاهی کارکنان رابطه مثبت معنادار دارد. یافته های پژوهش گویای اهمیت رابطه هوش معنوی با خودآگاهی کارکنان دانشگاه بوده و از بین زیرمقیاس های خودآگاهی، خودآگاهی خصوصی و خودآگاهی عمومی توانسته است میزان بالایی از تغییرات هوش معنوی کارکنان را پیش بینی نمایند.

کلیدواژه ها: هوش معنوی، خودآگاهی

در سالهای اخیر، ما شاهد علاقه فزاینده ای نسبت به موضوعات مذهبی/معنوی در حوزه روان شناسی هستیم. برخی روان شناسان، معنویت را تلاش همواره بشر برای پاسخ دادن به چراهای زندگی تعریف کرده اند.

ووگان^۱ (۱۹۹۳) معتقد است که هوش معنوی شامل توان بالقوه فرد در درک زندگی و هویت وجودی خویش می باشد. مفهوم هوش معنوی برای اولین بار در سال ۱۹۹۶ توسط استیونس مطرح شد و بعد در سال ۱۹۹۹ توسط ایمونز گسترش یافت. در مفهوم هوش معنوی مفهوم معنویت به معنای جستجوی فرد برای تقدس، آگاهی و معنوی و نیز مفهوم هوش به معنای به کارگیری این مفاهیم برای سازگاری و بالا بردن سطح رفاه انسان باهم ترکیب شده است. زوهار و مارشال در کتاب خود تحت عنوان هوش معنوی: هوش غایی به مقوله هوش معنوی پرداخته و در کنار بهره هوش و هوش هیجانی، آن را به عنوان هوش سوم که بالاترین و غایی ترین هوش در انسان می باشد در نظر می گیرد.

مفهوم تحلیلی غرب از هوش، پیش از شناختی است و شامل پردازش اطلاعات می شود در حالی که رویکرد ترکیبی شرق نسبت به هوش، مولفه های گوناگون عملکرد و تجربه انسان از جمله شناخت، شهود و هیجان را در یک ارتباط کامل (یکپارچه) در بر می گیرد (نازل، ۲۰۰۴). برای رسیدن به موفقیت در زندگی لازم نیست که افراد هوش عمومی بالایی داشته باشند، بلکه آنچه لازم می باشد هوش هیجانی و هوش معنوی بالاست. به ویژه داشتن نمره هوش معنوی بالا، افرادی را شامل می شود که از حد جسم مادی فراتر رفته، حالات اوج هوشیاری را

¹. Vaughan

تجربه می کنند و از منابع معنوی برای حل مساله استفاده می کنند و خصوصیات هم چون تواضع، بخشش، حق شناسی و دلسوزی یا گذشت را می توان در آنها دید (ماری اسمیت، ۲۰۰۵؛ به نقل از سهرابی، ۱۳۸۵)

در اسلام نیز به طور ضمنی هوش معنوی مورد توجه فراوانی قرار گرفته است. برای مثال عوامل موثر بر هوش معنوی در متون اسلامی تقوا و پرهیزکاری به همراه تمرینات روز مره از قبل تدبیر در خلقت، تدبیر در آفاق و انفس، روزه داری، عبادات، خواندن قرآن و تدبیر صادقانه در آیات قلمداد شده است. (سهرابی، ۱۳۸۵)

سازمان دهی، کارآمدی، قابلیت اعتماد، خویشتن داری، پیشرفت گرایی، منطق گرایی و تعمق است. بادر نظر داشتن اینکه فرایندهای خودآگاهی از جنبه های فلسفی و دینی نیز مورد توجه قرار گرفته است (اینگرام ۱۹۹۰؛ به نقل از قربانی و واتسون، ۱۳۸۴).

خودآگاهی به مفهوم توانایی تفکر هشیارانه در مورد خود، از جمله ویژگی های منحصر به فرد آدمی است که به عنوان یک هدف مطلوب در حوزه دین، فلسفه و روان درمانی مورد توجه قرار گرفته است. (خود) نظم دهنده و انسجام بخش تجربه های انسانی است بنابراین خودآگاهی نوعی توانایی سطح بالا است. دیدگاه های نظری مختلف، آگاهی نسبت به تجربه های شخصی را محور سازگاری روان شناختی می دانند. به منظور سنجش فرایندهای خودآگاهی سازه ها و مقیاس های مختلفی به وجود آمده که از درجه انسجام و انتزاع متفاوتی برخوردارند. از جمله سازه های جزئی نگر در این زمینه، هوش هیجانی و ناگویی خلقی را می توان نام برد که وجود یا فقدان آگاهی هیجانی را مورد توجه قرار می دهند. مقیاس خودهوشیاری، بهوشمندی، و خودشناسی انسجامی نیز تلاش های کلی نگر در مفهوم خودآگاهی هستند (قربانی و واتسن، ۱۳۸۴).

مؤلفه های هوش معنوی و خودآگاهی به تنهایی مورد پژوهش قرار گرفته اما ارتباط بین این دو مؤلفه پژوهشی صورت نگرفته که دغدغه ذهنی من هست تا بین این سه مؤلفه ارتباطشان را بسنجم. با این حال ابهامات بی شماری در مورد رابطه بین هوش معنوی با ویژگی های شخصیتی و هوش معنوی با خودآگاهی وجود دارد که در جایگاه منبع اصلی و خلاء نظری محسوب میشود و محقق را بر آن داشته است تا با بررسی ارتباط بین متغیرهای فوق، بتواند بعد از تعیین رابطه بین متغیرهای بیان شده رابطه بین هوش معنوی با ویژگی های شخصیتی و خودآگاهی تعیین نماید. با توجه به مطالب مطرح شده پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این سؤال است که آیا بین هوش معنوی با ویژگی های شخصیتی و خودآگاهی کارکنان رابطه معناداری وجود دارد؟

نتایج یافته خدابخشی و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که بین هوش معنوی و ابعاد سلامت روانی (جامع نگر و بعد اخلاقی / توانایی مقابله و تعامل با مشکلات / سجایای اخلاقی / خودآگاهی و عشق و علاقه) رابطه مثبت وجود دارد، همچنین ابعاد «خودآگاهی، عشق و علاقه» و «جامع نگر» سهم عمده ای در پیش بینی سلامت روانی دارند. رستمی و همکاران (۱۳۹۳) طی تحقیقی دریافتند که رابطه مثبت معناداری بین هوش معنوی و سلامت عمومی، به عنوان دو متغیر اساسی در زندگی وجود دارد. خدروی و احمدی (۱۳۹۲) طی یک مطالعه ای دریافتند که بین مؤلفه های هوش معنوی و ویژگی های شخصیتی یک کارآفرین رابطه مستقیم و معناداری در سطح کمتر از ۰/۰۵ وجود دارد.

نتایج تحقیق شهرابی فراهانی و فرحبخش (۱۳۹۱) نشان داد که بین هوش معنوی و مؤلفه خودآگاهی هوش هیجانی دانش آموزان دختر رابطه معناداری وجود دارد. و به عبارتی به توجه به این نتایج می توان گفت فردی که از خودآگاهی بالایی برخوردار است یا به عبارت دیگر از توانایی تشخیص افکار، باورها، هیجان ها، صفات شخصیتی، ارزش های شخصیتی، عادت ها، سوگیری ها، توانمندی ها، ضعف ها و نیازهای روانشناختی که رفتار آدمی را بر می انگیزند آگاهی دارد، می تواند توانایی بکارگیری منابع معنوی، ارزش ها و چگونگی ابراز هیجان هایش در برقراری رابطه با دیگران در جهت بهبود زندگی روزانه را داشته باشد و به طور مؤثرتری عمل کند.

میرجلیلی و شفیع (۱۳۹۱) طی تحلیل بر هوش معنوی کارکنان سازمان بهزیستی شهر ستان یزد، دریافت که کارکنان بهزیستی دارای خودآگاهی بوده و به مراجعان علاقه داشته و به آنها عشق می ورزند.

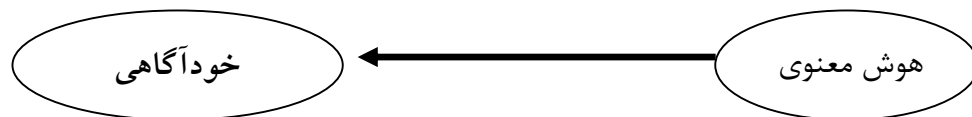
جوزف و لاکشمی^۲ (۲۰۱۱) نیز طی پژوهشی نشان دادند که توسعه هوش معنوی در بهبود روابط درون فردی، دستیابی به هدف و معنا، انگیزه، تعهد، مسئولیت پذیری، خودآگاهی، روحیه تیمی، مدیریت استرس و مدیریت زمان نیروهای انسانی، موفق عمل کرده است. مهمترین کاربردهای هوش معنوی در محیط شامل: امنیت شخصی و ایجاد آرامش خاطر، ایجاد تفاهم بین افراد و بهبود ارتباطات در محیط کار، مدیریت کردن تغییرات و از میان برداشتن موانع راه می باشد.

الکساندر^۳ و همکاران (۲۰۰۶) نیز در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه هوش معنوی با سلامت روان و رضایت از زندگی، گزارش کردند فردی با هوش معنوی بالا دارای انعطاف، خودآگاهی، ظرفیتی برای الهام و شهود، دیدگاه کل نگر به جهان هستی است که در جستجوی پاسخ برای پرسش‌های بنیادین زندگی و نقد سنتها و آداب و رسوم می باشد. هوش معنوی به راحتی می تواند به انسان توان تغییر و تحول بدهد.

مدل مفهومی و توسعه فرضیه‌ها

با توجه به چهار چوب نظری و تحقیقات تجربی پیشین در این مطالعه بررسی رابطه هوش معنوی و خود آگاهی کارکنان دانشگاه علوم و تحقیقات دو متغیر وجود دارد، هوش معنوی که عبارت است از داشتن حس معنا و داشتن صمیمیت در زندگی، حس تقدس در زندگی، درک متعادل از ارزش ماده و معتقد به بهتر شدن دنیا که درجات بالاتر معنویت و مذهب با احساس خوب بودن و سلامت روان همراه است. صمدی (۲۰۰۶) طی مطالعه ای بیان کرد که

(آمرام؛ به نقل از شفیعی، ۱۳۹۳) به عنوان متغیر مستقل و متغیر وابسته **خودآگاهی** حاصل رشد ساختارها و فرایندهای شناختی و عواطف و احساسات تنیده در آن می داند، که از تعامل اجتماعی و روابط فردی تاثیر می پذیرند و از ملزومات اساسی سازگاری به شمار می آیند. ارتباط منطقی متغیرها در شکل زیر نشان داده شده است:

لذا با عنایت به مدل مفهومی پژوهش و با توجه به اهداف و جامعه مورد مطالعه فرضیه‌های زیر مطرح میشود:

۱. هوش معنوی با خود آگاهی رابطه معناداری دارد.
۲. هوش معنوی خود آگاهی را پیش بینی می کند.

روش پژوهش:

پژوهش حاضر جزء تحقیقات بنیادین و از نوع همبستگی^۴ است. جامعه پژوهش را کلیه کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، در سال ۱۳۹۵ تشکیل دادند که از این میان ۱۰۰ نفر (۵۰ نفر زن و ۵۰ نفر مرد) به صورت داوطلبانه انتخاب شده و به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شدند. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌های هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸)، مقیاس شخصیتی نتو (۱۹۸۵) و پرسشنامه خودآگاهی ریلو و الیک (۱۹۹۸) استفاده شده است.

۱. **هوش معنوی کینگ (SISRI)**:^۵ این پرسشنامه در سال (۲۰۰۸) توسط کینگ طراحی و ساخته شد که دارای ۲۴ گویه است و چهار زیر مقیاس دارد: تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری. هر چه فرد نمره بالاتری در این پرسشنامه بگیرد دارای هوش معنوی بیشتری است. طیف نمره دهی آن بر اساس لیکرت پنج گزینه ای می باشد (کاملاً درست = ۱ نمره، نادرست = ۲ نمره، تا حدودی = ۳ نمره، درست = ۴ نمره و کاملاً نادرست = ۵ نمره). ناگفته نماند که سؤال ۶ بصورت معکوس نمره گذاری می شود (کاملاً درست = ۵ نمره، نادرست = ۴ نمره، تا حدودی = ۳ نمره، درست = ۲ نمره و کاملاً نادرست = ۱ نمره).

3. Alexander

4. correlation research

5. the spiritual intelligence self-report inventory

در پژوهش رقیب و همکاران (۱۳۸۹) پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد. روایی صوری و محتوایی مقیاس توسط متخصصان روان شناسی مورد تایید قرار گرفت. برای برآورد روایی همگرایی از پرسشنامه ی تجربه ی معنوی غباری بناب به طور همزمان استفاده شده که ضرایب همبستگی این دو پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است. برای محاسبه روایی سازه مقیاس از تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول استفاده شد. نتیجه های بدست آمده نشان داد که این مقیاس ابزاری پایا برای سنجش هوش معنوی است و با توجه به روایی و پایایی مناسب، آن را می توان در محیط های آموزشی و پژوهشی مانند دانشگاه استفاده نمود.

۲. خودآگاهی: مقیاس خودآگاهی توسط ریلو و الیک (۱۹۹۸) تهیه شده که در ایران نیز توسط لطیفیان و سیف (۱۳۸۴) اعتباریابی شده است. این مقیاس ۲۴ گویه دارد که شامل سه زیر مقیاس (خودآگاهی خصوصی، خودآگاهی عمومی و اضطراب اجتماعی) می باشد. سوالات به روش لیکرت (از بسیار موافقم «۵ نمره» تا بسیار مخالفم «۱ نمره») نمره گذاری می شود. همچنین گویه های شماره ۳، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۴، ۲۳ بطور معکوس نمره گذاری می شوند (فنستین^۶ و همکاران، ۱۹۷۵؛ به نقل از لطیفیان و سیف، ۱۳۸۶).

روایی این مقیاس در پژوهش فنستین و همکاران (۱۹۷۵) و اوسک^۷ و باجک^۸ (۲۰۰۶) به روش تحلیل عاملی احراز شده است. نتایج حاصل از این پژوهش ها حاکی از روایی قابل قبول این مقیاس است. در ایران نیز لطیفیان و سیف (۱۳۸۶) طی مطالعه ای، روایی و پایایی این مقیاس را در دانشجویان مورد بررسی قرار دادند. در مطالعه آنان، شواهد حاصل از همبستگی درونی بین ابعاد این مقیاس، همسو با پژوهش ریلو و الیک (۱۹۹۸) نشان از روایی سازه ای این مقیاس داشت. پایایی ابعاد سه گانه آن نیز با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ احراز شد. این ضرایب که برای خودآگاهی خصوصی، خودآگاهی عمومی، و اضطراب اجتماعی، به ترتیب برابر با ۰/۷۱، ۰/۵۷، و ۰/۸۴، به دست آمدند، حاکی از همسانی درونی قابل قبول نمره های این مقیاس هستند.

در نهایت و پس از جمع آوری اطلاعات، از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته های پژوهش

فرضیه: بین هوش معنوی با خود آگاهی کارکنان رابطه وجود دارد.

جدول (۱) همبستگی هوش معنوی با خودآگاهی کارکنان

متغیرها	خودآگاهی خصوصی	خودآگاهی عمومی	اضطراب اجتماعی
۱. تفکر وجودی انتقادی	P=۰/۲۶۹ Sig= ۰/۰۰۷	P=۰/۱۶۴ Sig= ۰/۱۰۲	P=-۰/۲۵۵ Sig= ۰/۰۱۱
۲. تولید معنای شخصی	P=۰/۳۱۹ Sig= ۰/۰۰۱	P=۰/۱۴۹ Sig= ۰/۱۳۹	P=-۰/۵۷ Sig= ۰/۵۷۴
۳. آگاهی متعالی	P=۰/۱۷۴ Sig= ۰/۰۸۴	P=۰/۰۲۷ Sig= ۰/۷۹۳	P=۰/۱۱۳ Sig= ۰/۲۶۴
۴. بسط حالت هشیاری	P=۰/۱۹۲ Sig= ۰/۰۵۰	P= ۰/۱۰۰ Sig= ۰/۳۳۰	P= -۰/۰۴۷ Sig= ۰/۶۵۰
۵. هوش معنوی کل	P= ۰/۳۴۲ Sig= ۰/۰۰۱	P= ۰/۰۶۳ Sig= ۰/۵۳۳	P= -۰/۱۰۹ Sig= ۰/۲۷۹

6. Fenigstein

7. Avsec

8. Bajec

جدول فوق رابطه هوش معنوی را با خودآگاهی را نشان می‌دهد. تفکر وجودی انتقادی با خودآگاهی خصوصی ۰/۲۶۹ در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت و با اضطراب اجتماعی ۰/۲۵۵- در سطح ۰/۰۱ رابطه منفی معنادار دارد. تولید معنای شخصی با خودآگاهی خصوصی ۰/۳۱۹ در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت معنادار دارد. آگاهی متعالی با هیچ کدام از ابعاد رابطه معنادار نداشت. بسط حالت هشیاری با خودآگاهی خصوصی ۰/۱۹۲ در سطح ۰/۰۵ رابطه مثبت معنادار داشت. هوش معنوی کلی با خودآگاهی خصوصی فوق رابطه هوش معنوی را با خودآگاهی را نشان می‌دهد. تفکر وجودی انتقادی با خودآگاهی خصوصی ۰/۲۶۹ در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت و با اضطراب اجتماعی ۰/۲۵۵- در سطح ۰/۰۱ رابطه منفی معنادار دارد. تولید معنای شخصی با خودآگاهی خصوصی ۰/۳۱۹ در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت معنادار دارد. آگاهی متعالی با هیچ کدام از ابعاد رابطه معنادار نداشت. بسط حالت هشیاری با خودآگاهی خصوصی ۰/۱۹۲ در سطح ۰/۰۵ رابطه مثبت معنادار داشت. هوش معنوی کلی با خودآگاهی خصوصی ۰/۳۴۲ در سطح ۰/۰۱ رابطه مثبت معنادار داشت ولی با خودآگاهی عمومی و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری را نشان نداد. برای بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی ابعاد شخصیتی و خودآگاهی برای هوش معنوی کارکنان از رگرسیون گام به گام استفاده گردید.

جدول (۲) آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه نمرات	بیشینه نمرات
تفکر وجودی انتقادی	۲۸/۲۳	۲/۹۵	۱۷	۳۲
تولید معنای شخصی	۱۹/۹۰	۱/۹۱	۱۶	۲۳
آگاهی متعالی	۲۹/۸۳	۲/۱۹	۲۲	۳۳
بسط حالت هشیاری	۱۸/۱۰	۳/۰۶	۱۰	۲۲
هوش معنوی کل	۹۶/۰۶	۶/۹۱	۷۶	۱۰۹
خودآگاهی خصوصی	۲۵/۰۶	۵/۴۲	۱۳	۴۲
خودآگاهی عمومی	۱۳/۰۳	۳/۱۹	۵	۱۸
اضطراب اجتماعی	۲۶/۴۲	۶/۲۸	۱۶	۴۰

در جدول (۲) میانگین، انحراف استاندارد، کمینه نمرات و بیشینه نمرات در متغیرهای ابعاد شخصیت، هوش معنوی و خودآگاهی مشاهده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به ماتریس همبستگی (جدول ۲) رابطه بین ابعاد هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) و ابعاد خودآگاهی (خودآگاهی خصوصی، خودآگاهی عمومی و اضطراب اجتماعی) مورد تأیید قرار می‌گیرد. تفکر وجودی انتقادی با خودآگاهی خصوصی رابطه مثبت و با اضطراب اجتماعی منفی معنادار دارد. تولید معنای شخصی با خودآگاهی خصوصی رابطه مثبت معنادار دارد. آگاهی متعالی با هیچ کدام از ابعاد رابطه معنادار نداشت. بسط حالت هشیاری با خودآگاهی خصوصی رابطه مثبت معنادار داشت. هوش معنوی کلی با خودآگاهی خصوصی رابطه مثبت معنادار داشت ولی با خودآگاهی عمومی و اضطراب اجتماعی رابطه معناداری را نشان نداد.

نتایج این مطالعه با یافته های صمدی (۲۰۰۶)، رستمی و همکاران (۱۳۹۳)، میرجلیلی و شفیع (۱۳۹۱)، شهرابی فراهانی و فرحبخش (۱۳۹۱) و جوزف و لاکشمی (۲۰۱۱) همسو می باشد.

در تبیین این یافته می توان گفت فردی که از خودآگاهی بالایی برخوردار است یا به عبارت دیگر، از توانایی تشخیص افکار، باورها، هیجانها، صفات شخصیتی، ارزش های شخصیتی، عادت ها، سوگیری ها، توانمندی ها، ضعف ها و نیازهای روانشناختی که رفتار آدمی را بر می انگیزند آگاهی دارد، می تواند توانایی بکارگیری منابع معنوی و ارزش ها و چگونگی ابراز هیجانهایش در برقراری رابطه با دیگران در جهت بهبود زندگی روزانه را داشته باشد و به طور موثرتری عمل کند (شهرابی فراهانی و فرحبخش، ۱۳۹۱).

داشتن حسی از یکپارچگی، هدفمندی، تعادل، پذیرش و توانایی درون نگری عمیق و لذت بخش که مبنای مفهوم سازی و سنجش سلامت معنوی است، نیازمند شناخت نیازها، علائق و ارزش های شخصی است که در مفهوم سازی فرایندهای خودآگاهی آمده است. هرچند تبیین رابطه هوش معنوی با فرایندهای خودآگاهی پژوهش های بیشتری نیاز دارد (سرافراز و همکاران، ۱۳۸۹).

منابع

- حمید، نجمه؛ زمستانی، مهدی. (۱۳۹۲). رابطه هوش معنوی و ویژگی های شخصیتی با کیفیت زندگی در دانشجویان پزشکی. مجله پزشکی هرمزگان. سال هفدهم، شماره ۴، صص ۳۵۵-۲۴۷.
- خدابخشی، شراره؛ رحیمی کیا، امین؛ جعفری، حسن. (۱۳۹۳). شناسایی رابطه بین هوش معنوی و سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان. دوره ۱۶، شماره ۱، صص ۶۵-۵۸.
- خداری، نعیمه؛ احمدی، یوسف. (۱۳۹۲). بررسی رابطه هوش معنوی با ویژگی های شخصیتی یک کارآفرین از دیدگاه کارکنان یک سازمان صنعتی در شهر بندرعباس. همایش ملی دانشگاه کارآفرین (صنعت دانش محور). بابل، دانشگاه مازندران.
- با معنوی هوش ی پور، زینب؛ بختیاری، وحید. (۱۳۹۳). رابطه رستمی، محمد؛ مهربان، شفیق؛ شریفی، مهدی؛ بازیار، سعید؛ محمدی، محمد؛ محمدعلی دانشجویان. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی. سال ۱۴، شماره ۵۳، صص ۱۶۳-۱۵۱. در عمومی سلامت
- (در SISRI-24 رقیب، مایده سادات؛ سیادت، سیدعلی؛ حکیمی نیا، بهزاد؛ احمدی، سیدجعفر. (۱۳۸۹). اعتباریابی مقیاس هوش معنوی کینگ) دانشجویان دانشگاه اصفهان. دستاوردهای روان شناختی. دوره ۴، شماره ۱، صص ۱۶۴-۱۴۱.
- سرافراز، مهدی رضا؛ بهرامی احسان، هادی؛ زرندی، علیرضا. (۱۳۸۹). فرایندهای خودآگاهی و سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی. پژوهش در سلامت روانشناختی. دوره چهارم، شماره ۳ و ۴.
- شهرابی فراهانی، لیلیا؛ فرحبخش، کیومرث. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین هوش معنوی و هوش هیجانی دانش آموزان دختر منطقه ۱۵ آموزش و پرورش شهر تهران. دوفصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت و برنامه ریزی در نظام های آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی. صص ۴۴-۶۰.
- سهرابی، فرامرز. (۱۳۸۵). درآمدی بر هوش معنوی. فصلنامه روانشناسی دین. شماره ۲.
- قربانی، نیما؛ واتسون، پ. ج. (۱۳۸۴). فرایندهای خودشناختی و نظام های پردازش خبر عقلانی و تجربه ای در ایران و آمریکا. فصلنامه روانشناسی ایرانی. ۲(۵)، صص ۱۴-۳.
- گروسی فرشی، میرتقی. (۱۳۷۷). هنجار یابی آزمون جدید شخصیتی نثو و بررسی تحلیل ویژگی ها و ساختار عاملی آن در بین دانشجویان دانشگاه های ایران. رساله دکتری. دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- گروسی فرشی، میرتقی. (۱۳۸۰). رویکردهای نوین در ارزیابی شخصیت. تبریز: نشر جامعه پژوه و دانیال.
- لطیفیان، م؛ سیف، د. (۱۳۸۶). تأثیر خودآگاهی بر اختلالات رولبیط بین فردی دانشجویان. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز. ویژه نامه علوم تربیتی. ۳(۳)، صص ۱۵۰-۱۳۷.
- محل الدینی، حمید؛ هوشیار، هاشم؛ محمدی اصفهانی، سعیده؛ غفاری، ادنان. (۱۳۹۱). مقایسه ویژگی های شخصیتی و هوش معنوی در افراد معتاد و غیر معتاد. نخستین همایش ملی شخصیت و زندگی نوین. سنج، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنج.
- میرجلیلی، مهدی؛ شفیع، میثم. (۱۳۹۱). تحلیلی بر هوش معنوی کارکنان سازمان بهزیستی شهرستان یزد. فصلنامه علمی - ترویجی اخلاق. سال دوم، شماره ۵، صص ۹۴-۶۵.

خلاصه مقالات اولین همایش ملی یافته های نوین
روانشناسی تربیتی و چالش های پیش رو

نیک منش، زهرا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه ی ویژگی های شخصیتی و هوش معنوی. پایان نامه کارشناسی ارشد. رشته روانشناسی عمومی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

- Abdollahzade, H., Bagher pour, M., Bouj Mehrani, S., Lotfi, M. (2009 (Concepts, Assessment and Applications). Tehran: Psychometric Publications, p.76.
- Behshahr: Payam Noor University Alexander, M. A., Francisco, L. N., Harold, G. K. (2006). Religiousness and mental health: a review. Rev Bras Psiqulatr, 28(3), 242-50. Behshahr: Payam Noor University.
- Ckenhoff, C. E., Ironson, G. H., O' Cleirigh, C., Costa, P. T. (2009)., spirituality/religiousness mental health among people living with HIV. Journal of Personality, 77, 1411-1436.
- Fenigstein, A., Scheier, M. F., Buss, A. H. (1975). Public and Private Self-Consciousness: Assessment and Theory. 43, 522-527.
- How intelligent are you really. Train Manag Dev Meth, 20(4), 425-36.
- Henningsgaard, J. M., Arnau, R. C. (2008). Relationships between religiosity, spirituality, and personality: A multivariate analysis. Personality and Individual Differences, 45, 703-708. . International Journal of Psychological Studies, 21, pp. 179-188.
- Joseph, C., Lakshmi, S. S. (2011. 2011; 5(4): 21-30.
- . Factors influencing the relation between extraversion and pleasant affect, J. Personal Soc. Psychol, 79, 1039-56
- Nasel, D. D. (2004).. Thesis submitted for the degree of doctor of philosophy. University of south Australia.
- Samadi, P. (2006).. 2(3); 99-144.(Persian)